

„РОЛИТЕ“ НА МУЗИКАТА В ЧУЖДОЕЗИКОВОТО ОБУЧЕНИЕ

Божидар Златков

THE „ROLES“ OF MUSIC IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Bozhidar Zlatkov

Резюме:

Целта на настоящия доклад е да очертае „глобалната“ роля, която музиката играе в обучението по чужд език на деца и възрастни, като представи обобщено и илюстрира с примери отделните, по-конкретни, „роли“ или функции, които музиката може да заема в часа по чужд език.

Описанията и категоризацията, които ще представя, както и примерите, които ще приведа, са базирани на теоретичните ми познания и практическия ми опит на първо място като преподавател по чужд език и учител на учители и методист; на второ място, като реципиент – обучаем по чужд език; на трето – като студент по музикална педагогика и бъдещ преподавател по музика и на четвърто – като човек, който се занимава професионално с музика.

Предложената категоризация и описания не претендират за оригиналност и не целят да направят и популяризират откритие, което е било непознато за или неизследвано от научната (музикална и лингвистична педагогическа) общност, а по-скоро си поставя за цел да обрисова и представи феномен, наблюдаван и описан през погледа на действащ практик. Разбира се, изводите, които ще направя и твърденията, които ще приведа, почиват на определени източници или са подкрепени от авторитети, които ще цитирам.

Ключови думи:

чуждоезиково обучение на деца, чуждоезиково обучение на възрастни, функции на музиката в клас, преподаване на английски като чужд, преподаване на гръцки като чужд, учене чрез музика и песни

Abstract:

The aim of this paper is to outline the «global» role that music plays in foreign language teaching for children and adults, by presenting in summary and illustrating with examples the individual, more specific «roles» or functions that music could play in a foreign language class.

The descriptions and categorization that I will present, as well as the examples that I will provide, are based on my theoretical knowledge and practical experience, firstly as a foreign language teacher and teacher trainer and methodologist; secondly, as a recipient – foreign language learner; thirdly – as a student of music pedagogy and a future music teacher; and lastly – as a person who is involved in making music.

The proposed categorization and descriptions do not claim originality and do not aim to make and popularize a discovery that was unknown to or unexplored by the scientific (musical and linguistic pedagogical) community, but rather aim to depict and present a phenomenon observed and described through the eyes of an active practitioner.

Keywords:

foreign language teaching to adults, foreign language teaching to young learners, functions of music in the classroom, ELT, teaching Greek as a foreign language, learning through music and song

Личният и професионалният ми интерес към преподаването на чужди езици и към музиката от една страна и опита и квалификацията ми като преподавател по английски, гръцки и български език като чужд, са причините да се насоча към анализ на употребата и присъствието на музиката в обучението по чужд език на деца и възрастни. Не на последно място, текущото ми обучение по музикална педагогика подсилва интереса ми към темата.

В началото, бих искал да поясня какво имам предвид, когато използвам термина „музика“ в настоящия доклад. Няколкото онлайн тълковни речника на българския книжовен език, които проверих, дефинират термина „музика“ като „изкуство за предаване на чувства и настроения чрез съчетаване на звуковете“ или преносно, като „мелодика, съзвучие, хармония.“

Енциклопедията „Music: The Definitive Visual History“ я описва като „древен и мощен език“ (2022: 8), като дава за пример праисторическите имитации на животински рев или позив, към които ловците са прибегвали; приспивните напеви; приповдигнатите удари на барабаните, съпровождащи излизането на битка, както и фанфарите, всяващи ужас сред врага. Тя определя музиката като „универсален език“. Под „музика“, древните гърци първоначално са разбирали „единството от музическите изкуства поезия, музика и танц, а по-късно звуковото изкуство.“ (Michels, 2000: 11).

Коралов говори за „природата на музиката като вид художественотворческа дейност“ (Koralov, 1975: 10) и добавя, че като вид изкуство, тя отразява и пресъздава действителността и съдържа неотменно оценката на твореца за описваните събития или за изразяваните емоционални настроения (ibid. 52-53). Крачева пише за вярванията на източните народи, че музиката изразява хармоничност и ред – че е „част от световната хармония“ и че „поддържа космическия порядък във вселената“ (Kracheva, 2010: 13).

Интересна ремарка прави Коралов относно функциите на изкуството, които изброява като: комуникативна, просветителска, хедонистична и възпитателна. (Koralov, 1975: 57) Малко или много, те покриват функциите (или ролите), които ще изведе в доклада си по-долу.

От звуците на природата – шума на вятъра, песента на птиците и ромона на реката – до мелодиите, които си тананикаме или барабаним с пръсти, музиката ни съпътства в нашето ежедневие неизменно. Независимо дали става дума за музикален и артистичен човек, или за такъв, който няма отношение към изкуството, музиката е навсякъде около нас – по телевизията, по радиото, като фон в ресторанта, кафенето или във фитнеса и т.н.

Освен като отделна учебна дисциплина и като изкуство, музиката присъства по един или друг начин и в другите учебни предмети в общообразователното училище и в детската градина. Още в ранна детска възраст, музикалните занимания са неделима част от познавателния процес на децата, където освен за „забавление“ и развлечение, чрез нея децата научават понятия, провокирани, или подчертани от музиката, например тъгата по отиващото си лято и меланхолията на идващата есен в една минорна мелодия или детска песничка за есента. „Музиката създава настроение и по този начин се развива и емоционалната интелигентност на самите деца“ (Karaminkova-Kabakova, 2023: 18).

В увода към „Приятели. Познавателна книжка по музика за 2 група“ четем: „Познавателната книжка е създадена с целта на предложи на учителя да използва музиката не само за развитие на основните музикални способности на детето, а и за цялостното му личностно развитие чрез изкуство. Образователното съдържание [...] опосредства трайните междупредметни връзки, които ще формират компетентностите за възрастта.“ (Hristova, 2017: 2) . Урокът с песента „Хубава си, моя горо“ в учебника по литература за 6 клас

на изд. „Анубис“, поставя на учениците следния въпрос: „Какво настроение създава тази творба у вас?“ (Protohristova et al., 2017: 8-9) Тук фокусът е върху емоционалния ефект на музикалното произведение върху учениците.

Разбира се, в зависимост от евентуалните последващи въпроси на учителя, фокусът може да бъде изместен в различни посоки. Например, ако той/тя попита учениците по какъв начин авторът на текста или на музиката постигат този ефект, тогава от тях ще се очаква да говорят за изразните средства на музиката и(ли) литературата; ако преподавателят поиска от тях да изброят други произведения, които са ги накарали да се почувстват по същия начин, то тогава той/тя би разчитал/а учениците да се обърнат към опита си като читатели на стихотворения или слушатели на песни и инструментални произведения. Списъкът може да бъде продължен. На по-креативни ученици може да бъде дадена задача да създадат още един куплет към песента; да променят стиховете, като започват с първата строфа на всеки куплет; да измислят „различна“ мелодия към припева, допълваща съществуващата и т.н.

Примерът по-горе с „Хубава си, моя горо“ илюстрира факта, че в средния етап на училищното образование възрожденски и народни песни се изучават като литературни образци на народното творчество, както и стихове на поети, които са били превърнати в песни, или писани като текст на дадена песен. В 7 клас по литература се анализират възрожденски песни-стихотворения като „Вятър ечи, Балкан стене“ и „Стани, стани, юнак балкански“ (Protohristova et al., 2018: 17-19).

В хуманитарните дисциплини като „Човекът и обществото“ песни от фолклора на различни етноси, свързани с различни обичаи или житейски събития се изучават, анализират или пеят. В учебник по този предмет за 3 клас (Penin, 2018: 14-15), в урока за празници и обичаи се представят коледуването и коледарите. Макар и не това да е основната цел на такива уроци, те поставят акцент върху значимостта на всяка етническа или национална култура за световната култура (и музика, в частност), независимо колко „малка“ е тя. За връзката народ-музика, Янко Иванов пише: „Музиката се мени, благодарение различието на народите. Всеки народ слага своя индивидуален характер върху й, и затова музиката в различните народи има свой колорит.“ (Ivanov, 1946: 5)

Запознаването на децата с образци на световното културно наследство и, в частност – на европейското такова, предвид принадлежността на страната ни към Европейския съюз – е част от политиката на Европа за познаването,

осъзнаването, приемането и уважаването на културната и етническа идентичност на различните населяващи я етнически групи. Като очаквана присъща черта на „глобалния“ съвременен човек, познаването и уважаването на културната и етническа идентичност са застъпени в учебните програми на различни нива. Съответно и музиката, като съставна част на културата.

Освен във „формалната“ част на училищната програма, музиката като изкуство е част и от различните училищни събития и тържества, които се организират ежегодно, където тя – инструментална и словесна – присъства неизменно. Песни и произведения, свързани с даденото събитие, с конкретна историческа личност, с дадено място; творби на ученици; песнички или ритмични скандирания на чужд език са сред типичните изпълнения на едно училищно събитие. В много случаи, музикалният съпровод към танц, изпълняван от учениците, е на чужд език (предимно английски, но не само).

Ако според светото писание „В началото бе словото“ (Йоан 1:1); Вагнер твърди, че „там, където свършва човешката реч, започва музиката.“ (у Apostolova-Dimitrova, 2024: 5) Макар и не еднородни, музиката и словото са взаимосвързани. В една от своите лекции, Учителят Петър Дънов казва: „Светът на словото се различава от светът на музиката. Светът на буквите се различава от светът на тоновете. Словото и пеенето са два различни свята. Словото иде от света на синовете Божи, света на принципите, а пеенето иде от света на ангелите, света на чистите същества, света на красотата.“ И заключава: „Двата свята заедно олицетворяват пълнотата на Великия Божествен живот.“¹

Тук е мястото да уточня, че пиша за „музика“ в обучението, имайки предвид понятието „музика“ в най-широкия му смисъл, където то може да бъде заменено от „мелодия“, „песен“, „ритмично повтаряне“, дори от „скандиране“. Също така, отбелязвам, че макар и не изключително, в преобладаващата част от функциите и, респективно примерите, които ги илюстрират, се касае за словесна музика, тоест музика с текст (или дори само за текст на песен). Доста по-рядко в обучението по чужд език се използва и инструментална музика, но тя има по-ограничена употреба, например в „концертния“ стадий на сугестопедичния урок; да илюстрира дадено чувство или емоция в лексикалния езиков урок; за дадена рутинна или игра като инструмент за управлението на класа в детския урок.

1 https://beinsa.bg/students_s.php?s_type=fb&id=3456&status=1&high=%D0%A0%D0%B0%D1%81%D0%B0

Разбира се, далеч не би могло да става дума за използването на всички изразни средства и елементи на музиката в класа по чужд език. Отделни нейни елементи като ритъм, стихове (текст), мелодия, ритмически явления като тонова трайност, прозодия и т.н. се използват активно при създаването на материали и преподаването на чужд език. Тембърът на гласа, например, не би бил от голямо значение, освен ако целта на дадената задача не е да опише гласа на инструмента или певеца, като обучаемият използва дадени прилагателни за целта, които биха били фокусът на урока.

През годините като преподавател, винаги съм използвал музика в часовете си. По мое мнение, музиката (песните) в урока би могла да има следните роли, или да обслужва различни цели:

- преподаване и упражняване на произношение;
- преподаване и упражняване на език (граматика и лексика);
- основен елемент за представяне на нов език в контекст;
- управление и контрол на класа;
- удоволствие и забавление;
- създаване на полу-контролирани дейности и дейности за свободно използване на езика;
- развиване на рецептивните умения;
- преподаване на превод и упражняване на езикови явления чрез превод;
- запознаване с културата (на страната) на езика-цел;
- други.

По-долу ще разгледам всяка една от тези категории подробно, като към всяка ще приведа примери с илюстративна цел. Примерите ще бъдат предоставени като снимки и звукови файлове, където това е възможно, в приложението.

Ролята на музиката при преподаване и упражняване на произношение

Когато става дума за преподаване и упражняване на произношение, слушането на откъси от песни или ритмичното повтаряне (chanting) е от голяма помощ

на преподавателя и дава допълнителна възможност на обучаемите да чуят и упражнят произношението на дадена дума не в изолация, а като част от смислова фраза или изречение.

По този начин вниманието на обучаемите може да се насочи към конкретен елемент на произношението като поставяне на ударение, асимилация, изпадане на звук и т.н. В едно от изданията си, системата “Headway” (Soars and Wheeldon, 2006: 13, 21) съдържа рубрика във всеки раздел, посветена на произношението, и наречена „Music of English“. Както във всеки един съвременен учебник по чужд език, и тук се разглеждат и упражняват различни аспекти на произношението, така че обучаемите да ги усвоят, според очакваното за тяхното езиково ниво. Интересното в конкретния пример, обаче, е че авторите представят езика (в частност – произношението) като музика.

Друг пример е известната поредица от миналото “Jazz Chants” (MacGreggor and Chadwick, 2005), където в кратки песни-речитативи обучаемите имат възможността да повтарят ритмично (или запяват) строфи, съдържащи дадена граматична структура, чието произношение в свързана реч обикновено затруднява изучаващите английски.

Ролята на музиката при преподаване и упражняване на граматика и лексика

Що се отнася до преподаването и упражняването на език (граматика и лексика), популярни песни или кратки откъси от мюзикъли или детски пиеси се наблюдават често в учебниците и помагалата по чужд език. В детските учебни ситеми, но не само, често именно „песничката“ във всеки раздел е контекстът, в който дадена граматическа структура или лексикален комплекс се представят.

Това дава възможност на преподавателя първо да работи върху „глобалното“ разбиране на текста, след което да провери разбирането на новия езиков материал и, ако е необходимо, да обясни или доизясни неговата употреба, значение или произношение. Песента предоставя и модел за подражание на децата и често е любимата част от урока.

При обучението на възрастните се наблюдава същото, макар тук наличието на песни в един учебник по език като чужд да е по-оскъдно, отколкото в детските учебници. Все пак, текстът на песен или ария от мюзикъл могат да бъдат чудесен контекст за представянето на нова граматика или лексика, предоставяйки цялостна житейска и комуникативна ситуация. Като пример мога да приведа

“Танцът на робата” (The Dance of the Robe) от мюзикъла „Аида“ по музика на Сър Елтън Джон. Тя би била чудесно ядро или допълнение на лексикален урок за описване на дрехи в по-високите нива (B2-C1), тъй като съдържа определени прилагателни и фрази, описващи дрехи, тъкан и елементи на дрехата.

Нерядко в практиката е и създаването на помагала, съдържащи кратки уроци или дейности, базирани върху дадена песен, които могат да допълват основния учебник на обучаемите, например “Learning Greek through songs” на Мариза Кох (Koch 2010) и “Singing English” (MacGreggor and Chadwick 2005).

В първия случай се касае за книжка, съдържаща текстове на популярни гръцки поп и рок песни с упражнения към тях, които са подходящи за младежи и възрастни, изучаващи езика като чужд. Песните са подбрани така, че текстът на всяка да съдържа дадена граматическа структура, например минало несвършено време. След като чуят песента и анализират текста с граматиката в него, на обучаемите се предоставят лексикални и комуникативни упражнения, свързани с темата на песента, както и с дадени културни течения в съвременната гръцка култура.

В случая със “Singing English” се касае за помагало за деца – начинаещи, които изучават английски език като чужд. То предоставя текстовете на песничките, самите песни, както и техен инструментал. Всяка песничка съдържа думи от дадена лексикална тема, например храни, числата 1-20, моето семейство и т.н. Пеейки или скандирайки песните, децата работят върху произношението на думите и запомнянето им в контекст. Предвид забавните и свежи аранжimenti и несложни мелодийки, те биха могли да бъдат изпълнявани от всички деца, като обикновено несъзнателно „извикват“ у децата желание да танцуват или жестикулират ритмично, пеейки или рецитирайки текста, което е полезно за тези от тях, които имат телесно-кинестетична интелигентност. Дори и в групата да има дете, което не желае или не може да пее, песничките дават възможността за скандиране или рецитиране. Според модела за „множествената интелигентност“ на Гарднър (Gardner 1999) всички притежаваме всички видове интелигентности, като някои са по-изявени от други. Преподавателят по чужд език днес се старее да включва колкото може по-разнообразни дейности в една урочна единица, за да подкрепи именно развитието на различни аспекти от множествената ни интелигентност.

Музиката е от главно значение за представяне на нов езиков материал в контекст при метода сугестопедия, където тя е водещ елемент по време на т.

нар. „концертни сеанси“. В сугестопедичния урок, преобладаващата музика по време на първия концертен сеанс е барокова или от ранната класика, като тя създава фон, на който учителят изразително чете текста с новия езиков материал. Във втория концертен сеанс ролята на музиката се свежда до тази на фон (Mateva, 2024: 107).

В монографията си „Българската чуждоезикова сугестопедия“, Галя Матева цитира напомнянето на д-р Лозанов към преподавателите-сугестопеди „колко е важно по време първия концертен сеанс да звучим като допълнителен инструмент в оркестъра, да се вписваме незабележимо в мелодията и ритъма на музикалното произведение, а в същото време да не забравяме да акцентираме езиковите феномени.“ (Mateva, 2024: 18)

Ролята на музиката при управление и контрол на класа

При т. нар. classroom management или управление и контрол на класа, музиката е от изключително значение, особено когато става дума за обучението на деца. Почти винаги в група с малки деца, преподавателят започва урока с песничка-рутина. Обикновено тя съдържа поздравите или „подготвя“ децата за работа, като същевременно им помага да се „настроят“ за урока, да се отпуснат и, не на последно място, да заработят в група. Безброй вариации са възможни в този случай – включване на имената на децата в текста; размяна на въпроси и отговори между децата; използване на нов материал с цел преговор и затвърждаване и много други.

Зазвучаването на дадена мелодия или песен, предварително обяснено от преподавателя и отработено с децата, може да бъде индикация за различни неща – край на дадена част на урока, време за почивка, край на задачата или играта, начало на нов стадий, работа с учебника или затваряне и прибиране на учебника, строяване преди изпращане в края на часа и т.н.

Musical chairs (музикални столове) е любима игра на мнозина малчугани, където те се движат или танцуват, докато звучи музика и трябва да седнат, когато преподавателят я спре. Макар и очевидно без чисто езикова стойност, тази дейност е полезна при „укротяване“ на по-емоционални или буйни групи от деца, както и с цел „раздвижване“ на атмосферата в урока. Хубавото при нея е, че може да бъде адаптирана, както и че преподавателят може да контролира колко време ще отнеме, според времето, налично в дадената група.

В книгата си „Методът Монтесори“, Мария Монтесори говори за игри на

мълчание (games of silence), които тя определя като изключително ефективни за изграждането на желязна дисциплина у децата (Montessori, 1964: 209 – мой превод).

Музиката като източник на удоволствие и забавление

В часа по чужд език, музиката може да бъде и просто източник на удоволствие и забавление. Донякъде, пример за това е и дейността „Musical chairs“. При симулация на радио или телевизионно шоу, където обучаемите имат роли и участват в дискусия или интервю, пускането на подходяща музика (джингли, кратка тема и т.н.) би допринесло за пресъздаване на реалистична атмосфера, както и за това обучаемите да се отпуснат и да влязат в ролята си по-убедително, достигайки в крайна сметка до заветната по-естествена употреба на езика-цел.

Много преподаватели избират да пуснат музика (инструментална или песни) като фон на дадена дейност, например докато обучаемите обсъждат в група дадена тема или се подготвят за даден общ проект; докато учениците пишат писмената си работа или правят преговор на материала, което изисква прелистване на учебника, преглеждане на записки и обсъждане на отговорите по двойки.

В повечето случаи, преподавателят е в класната стая преди учениците. Някои преподаватели избират през това време да пуснат музика за фон, докато класът или групата се съберат. Това им помага да се отпуснат, подканва ги да спрат да мислят за работа или за предишния учебен предмет и ги подготвя за новия урок. Спирането на тази фонова музика би било индикация за започването на формалния час. Също така, докато тя звучи, заскъснели ученици могат да се включат в урока сравнително незабелязано и без да прекъсват важна учебна дейност.

Ролята на музиката при създаване на полу-контролирани дейности и дейности за свободно използване на езика-цел

Използването на текстове на песни за създаване на полу-контролирани дейности и дейности за свободна употреба на езика-цел е мощно оръдие в ръцете на учителя. По този начин обучаемите не само създават нещо свое, използвайки новонаученото, но и творят на езика-цел. Тук бих искал да отбележа, че според мен, възможността да общуват на чуждия език, и то колкото е възможно по-спокойно и гладко и по-естествено, е основната цел на обучението по чужд език.

Когато, например, на учениците се даде задача да продължат стиховете на дадена песен, като всяка група напише по още един куплет, или да преразкажат или обобщят историята на героинята от песента или на дадена ария, те създават свой текст (било той писмен или устен), като същевременно могат да се опрат на език (думи и структури) от самото произведение. От друга страна, обобщаването на съдържание на дадено произведение или преразкажането на историята на героя наподобява един ежедневен разговор с колеги или приятели, в който разказваме за нещо, което сме гледали, чели или слушали, и което ни е впечатлило.

При създаването на куплет за песен на чуждия език, преподавателят има възможността да припомни или упражни явления от произношението като ударение или рима; да изиска от учениците да използват или да потърсят синоними на дадена дума или израз, както и да работи върху регистъра на езика, напр. по-ежедневен, жаргонен изказ, или по-стар, книжовен стил, в зависимост от стила и тематиката на песента или арията.

Ролята на музиката при развиване на рецептивните умения

Слушането на песни на езика–цел е особено полезно за развиване на рецептивните умения на обучаемите, и по-конкретно, на слушането с разбиране. Често изучаващите чужд език се оплакват, че трудно разбират когато слушат някого на чуждия език, за разлика от случаите, когато четат на него. Като причини за това изтъкват бързото говорене, сливането на думи, използването на жаргонни или диалектни думи и изрази, както и изпускането на думи или срички, или използването на граматически неправилен език.

Всичко това са феномени на „живия“ език, които са типични за един носител на езика или за човек, който го владее добре. И макар учебниците, особено за ниските нива, да игнорират тези феномени и често да представят езика в една по-улеснена, по-„правилна“ форма, то езикът в тях е някак „стерилен“ и не съвсем от реалния живот. В този случай, поне що се отнася до слушането с разбиране, излагането на обучаемите на такъв тип „жива“ реч като (откъси от) филми, радио и телевизионни предавания, песни и т.н. не само би им дало известна практика и би ги подготвило за сблъскването с езика извън класната стая и учебника, но и, смее да твърдя, би им дало известна доза увереност при устно общуване.

Като пример мога да посоча откъс от интервю с музикант или част от мейкинг

на дадена песен или видеоклип. „Let’s Call the Whole Thing Off“ по музика на Гершуин от филма “Shall We Dance” представлява чудесен материал за разбиране на американски английски и илюстриране на някои разлики в произношението и лексиката на двата диалекта на езика – британски и американски.

Ролята на музиката при преподаване на превод

Използването на текстове на песни при преподаване на превод или с цел упражняване на езикови явления чрез превод предоставя алтернатива за представянето на даден език (граматика или лексика) в естествен контекст, както и дава възможност за разнообразяване на преводния материал. Въпреки тенденцията в чуждоезиковото обучение в последните години преводът да се избягва като обучителен метод, той все пак присъства като алтернатива на останалите типове дейности и задачи, поставяни на учениците. Освен това, в дадени ситуации, превеждането от или на езика-цел е доста полезно, особено когато става дума за обучаване на преводачи.

Художественият превод на словесно произведение (песен или част от ария) предоставя приятна алтернатива на студенти по превод, които обикновено се занимават с, малко или много, скучни текстове, в повечето случаи писмени. Вместо да превеждат стихотворение или реч, текстът на една песен или речитативът на даден мюзикъл или опера биха били чудесен заместител.

При обучението по чужд език на непреводачи, превеждането на песен или речитатив или сравняването на превода и оригинала на им би илюстрирало невъзможността за превод на дадени изрази или граматически структури, както и би било повод за обсъждане и предлагане на алтернативи. По този начин обучаемите ще имат възможността да развият лична стратегия за справянето с такъв тип затруднения при боравенето с езика-цел.

Ролята на музиката при запознаването на обучаемите с културата на езика-цел

Не на последно място, използването на инструментални или словесни музикални образци от даден географски, езиков или културен ареал благоприятства запознаването на обучаемите с културата (на страната) на езика-цел. Съвременните (и не само) учебни системи предоставят богат материал, описващ културата, историята, забележителностите, обичаите и значими за тях личности, свързани със страната или региона (културния ареал), където езикът-цел се използва. Това не просто дава на обучаемите възможност да

подобряват езика си, но и достъп до нови знания и обогатява общата им култура.

В няколко от учебниците по съвременен гръцки за чужденци се засягат теми за гръцката музика и творци. В Ελληνικά Α (Pathiaki, 2019: 218-219) например е представен жанрът ребетико с информация за социо-културния контекст, в който той се развива и популяризира. Дават се и имената на видни негови представители, както и песен-еталон. Неизбежно е и появяването на може би най-известния по целия свят гръцки музикант и композитор Микис Теодоракис в упражнението за слушане с разбиране в учебника за изучаване на гръцки език като чужд Ελληνικά Β (Pathiaki, 2021: 118).

Книжката «Θα το μάθεις και θα πεις κι ένα τραγούδι» (Plousiou et al., 2022: 25, 26, 30) съдържа не просто песни, чиито текстове са подходящи за представянето на дадена граматическа структура или лексикално семейство, но такива, които са представяли Гърция на конкурса „Еurovision“ или са емблематични за даден жанр, изпълнител, или епоха.

Използването на „Песен на песните“ по музика на Вангелис (стихове на новогръцки – Лефтерис Пападопулос) и обсъждането на съдържанието ѝ не би било възможно без познаването или запознаването със съдържанието на част от Стария завет и притчата за цар Соломон. По този начин обучаемите не само ще научат поетични думи и ще се насладят на красивата музика на Вангелис, както и на прекрасния речитатив на една от най-великите гръцки актриси Ирене Папас, но и ще обогатят познанията си за Библията, цар Соломон и неговата „Песен на песните“.

Други роли на музиката

Последната категория в моята подредба съдържа примери за използване на музика в часовете по чужд език, които съм групирал като „други“. Тук имам предвид всички онези изключения от по-горните девет категории. Това са, например пускането на образци от различни музикални жанрове, които учениците трябва да опишат, като използват определена лексика (най-често прилагателни или съществителни). Също така е и използването на музикални инструменти, чиито глас (звук) учениците трябва да разпознаят в урок, където темата е музика и музикални инструменти. Към тази категория принадлежи и пускането на типични песни, музика или инструмент за дадена страна в урок за националностите. Обучаемите (начинаещи) трябва да назоват името на страната или националността, като по този начин упражняват и затвърждават

значението на тази лексика, както и нейното признание.

Тук мога да добавя и лексикалните уроци за описване на чувства и емоции, в които преподавателят пуска разнообразни стилове и жанрове музика, като кара обучаемите да опишат емоцията или чувството, която тя им навява. Като алтернатива, и в зависимост от нивото на обучаемите, може да им се даде за задача и да опишат ситуацията, която си представят, или да създадат кратка история в резултат на представата си, провокирана от музиката, която са чули. Мога, също така, да спомена и всички други креативни хрумвания, които преподавателят по чужд език може да има, свързани с музиката.

В заключение, бих обобщил, че музиката и словото имат неразривна връзка, и че вплитането на музика в обучението по чужд език не само го разнообразява и допълва, но и способства за по-доброто му усвояване от обучаемите, вземайки предвид различните им интелигентности, интереси, среда и опит.

БИБЛИОГРАФИЯ / РЕФЕРЕНТНА ЛИТЕРАТУРА:

Apostolova-Dimitrova 2024: Апостолова-Димитрова Марина. Обучението по музика. С., 2024, 5 [Obuchenieto po muzika, Sofia 2024, 5]

Gardner 1999. Gardner Howard. The disciplined mind: What all students should understand. New York 1999

Graham 1986: Graham Carolyn. Jazz Chants for Children Student Book. Oxford 1986

Hristova 2017: Христова Росица. Приятели. Познавателна книжка по музика за 2 група. С. 2017, 2 [Priyateli. Poznavatelna knizhka po muzika za 2 grupa, Sofia 2017, 2]

Ivanov 1946: Иванов Янко. История на музиката – стара, средна и нова. С., 1946, 5 [Istoriya na muzikata – stara, sredna i nova, Sofia 1946, 5]

Karaminkova-Kabakova 2023: Караминкова-Кабакова Емилия. Музика и английски език в предучилищна възраст. Интегриран подход за формиране на творческо поколение“, университетско издателство. С. 2023, 18, 73 [Muzika I angliiski ezik v preduchilishtna vuzrast. Integriran podhod za formirane na tvorchesko pokolenie, Sofia 2023, 18, 73]

Koch 2010: Koch Mariza. Learning Greek through songs. Athens, 2010

- Koralov 1975: Коралов Андрей. Увод в музикалната естетика. С., 1975, 10, 52, 43, 57 [Uvod v muzikalnata estetika, Sofia, 10, 52, 53, 57]
- Kracheva 2010: Крачева Лилия. Музиката през вековете. Творци и творби. Част 1. С., 2010, 13 [Muzikata prez vekovete. Tortsii i tvorbi. Vol. 1, Sofia, 2010, 13]
- Mateva 2024: Матева Галя. Българската чуждоезикова сугестопедия. С., 2024, 18, 107, 108 [Bulgarskata chuzhdoezikova sugestopedia, Sofia 2024, 18, 107, 108]
- MacGreggor and Chadwick 2005: MacGreggor Ellen, Stephen Chadwick. Singing English. London 2005
- Michels 2000: Михелс Улрих. Атлас „Музика“. Т. 1. Пловдив 2000, 11 [Atlas “Muzika” – 1, Plovdiv 2000, 11]
- Montessori 1964: Montessori Maria. The Montessori Method. New York, 1964, 209
- Music: The Definitive Visual History. London 2022, 8
- Nixon & Tomlinson 2023: Nixon Caroline, Michael Tomlinson. Kid’s Box New Generation Pupil’s Book 2. Cambridge 2023, 27
- Pathiaki et al. 2021: Παθιάκη Ειρήνη, Γιώργος Σιμόπουλος, Γιώργος Τουρλής. Ελληνικά Β. Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας. Αθήνα 2021, 118 [Elinika B. Student’s books of Greek as a foreign language, Athens 2021, 118]
- Penin 2018: Пенин Румен, Георги Якимов. Човекът и обществото за 3 клас. С., 2018, 14, 15 [Chovekat i obshtestvoto za 3 klas, Sofia 2018, 14, 15]
- Plousiou et al. 2022: Πλουσίου Μαρία, Στέλλα Καραχριστιανίδου, Μαίρη Λάμπρου, Ελένη Πόθου, Αγγελική Δούρη. Θα το μάθεις και θα πεις κι ένα τραγούδι. Αθήνα 2022, 25, 26, 30 [Tha to mathis kai tha pis ki ena tragoudi, Athens 2022, 25, 26, 30]
- Protohristova et al. 2017: Протохристова Клео, Светла Черпокова, Николай Даскалов, Екатерина Петкова. Литература за 6 клас. С. 2017, 8, 9 [Literatura za 6 klas, Sofia 2017, 8, 9]
- Protohristova et al. 2018: Протохристова Клео, Светла Черпокова, Аделина Странджева, Николай Даскалов, Екатерина Петкова. Литература за 7 клас. С. 2018, 17, 19 [Literatura za 7 klas, Sofia 2018, 17, 19]
- Simoroulos et al. 2019: Σιμόπουλος Γιώργος, Ειρήνη Παθιάκη, Ρίτα Κανελλοπούλου, Αγλαΐα Παυλοπούλου. Ελληνικά Α. Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης

γλώσσα. Αθήνα 2019, 218-219 [Elinika A. Student's books of Greek as a foreign language, Athens 2019, 218-219]

Soars and Wheeldon 2006: Soars John and Liz, Sylvia Wheeldon. New Headway Pre-Intermediate. The Third Edition. Oxford 2006, 13, 21

https://beinsa.bg/students_s.php?s_type=fb&id=3456&status=1&high=%D0%A0%D0%B0%D1%81%D0%B0

<https://bg-patriarshia.bg/bible-new-testament-4#18>

ЗА АВТОРА:

Божидар Златков е филолог – бакалавър по Новогръцка филология; притежава международните сертификат CELTA и диплома DELTA за преподаване на английски език (на Университета „Кеймбридж“); диплома за академичен мениджмънт IH Dip in Academic Management (на International House); диплома за преподаване на гръцки език Διαδρομές / Routes (на Центъра за гръцки език – Солун и гръцкото Министерство на образованието и вероизповеданията); сертификати на института NILE – Trainer Development и Teaching Online; семестриално завършил магистърски програми по Съвременен гръцки език и култура и Английска филология (СУ); преподава английски, гръцки и български език на чужденци; обучава преподаватели по английски, превежда от и на английски и гръцки; устен изпитващ е за изпитите на университета „Кеймбридж“; консултант по академичен мениджмънт в чуждоезиковото обучение; представя на национални и международни конференции за преподаватели и методисти по английски език като чужд. Занимава се с народно пеене. Понастоящем следва Музика във ФНОИ на СУ и се обучава дистанционно в курс по Музикална педагогика в Университета в гр. Йоанина, Гърция.

Софийски университет „Свети Климент Охридски“ – b_zlatkov@abv.bg

ABOUT THE AUTHOR:

Bozhidar Zlatkov is a philologist – Bachelor of Modern Greek Philology; holder of the internationally recognised teaching awards CELTA and DELTA (of the University of Cambridge); the IH Dip in Academic Management diploma (from International House); the Diploma in Teaching Greek Διαδρομές / Routes (of the Center for Greek Language –

Thessaloniki and the Greek Ministry of Education and Religious Affairs); certificates of the NILE Institute – Trainer Development and Teaching Online; has completed MA programmes in Modern Greek Language and Culture and in English Philology (SU); teaches English, Greek and Bulgarian to foreigners; trains English teachers, translates from and into English and Greek; an oral examiner for the Cambridge University exams; a consultant in academic management in foreign language teaching; presenter at national and international ELT conferences. Pursues a career in singing Bulgarian folk music. Currently, he is a student of music at the Faculty of Music and Performing Arts of Sofia University and is doing an online course in Music Pedagogy at the University of Ioannina, Greece.

Sofia University “St. Kliment Ohridski” – b_zlatkov@abv.bg